

Miljötänk, klimatångest och vördnad inför Skaparen

På Svenska kyrkans hemsida finns hennes Färdplan för Klimatet, att år 2030 ska hon vara klimatneutral. Med utgångspunkt i *Ett biskopsbrev om klimatet* (2019) handlar det om energiförsörjning, livsmedelsval och sophantering, transporter, rutiner, digitala sammanträden och mycket mer.

Det är bra att Svenska kyrkan är aktiv i miljöarbetet. Som Sveriges i särklass största medlemsorganisation med 5,7 miljoner medlemmar, 400 000 hektar skog, 22 000 anställda och otaliga fastigheter kan kyrkan göra skillnad. Omställningen är enligt den helt dominerande forskningen nödvändig för såväl nationer som företag och enskilda. Och för Svenska kyrkan.

Tidpunkten är rätt. Inte bara utifrån klimatmötet i Glasgow utan därför att kunskapen om klimatförändringarna och vad som driver dem har vuxit. Processen kunde ha börjat tidigare, men länge fanns på många håll en osäkerhet. Den kunde också ha dröjt, men det vore att inte ta larmsignalerna på allvar. Visserligen ska kyrkan vara en profetisk röst i samhället, inte bara en spegel och ett eko av vad andra aktörer redan sagt och gjort, men den profetiska kallelsen är främst att påminna världen om att skapelsen med dess natur och klimat, hav och himmel, är anförtrott åt människan att förvalta. Hon har inte äganderätt över jorden utan är ansvarig inför Gud, alltings skapare och upprätthållare.

Ord avslöjar, och språket speglar tidens förändringar. För många decennier sedan talade vi inte om klimathot utan om nedskräpning. Kampanjen Håll Sverige rent drevs tydligen men lågmält, en kampanj som nog behöver en renässans. I energikrisens spår började vi tala om miljöförstöring, försurning – och miljöhot. I dag är nyckelordet: klimat – klimatförändringar, klimathot, klimatskam. Nya begrepp skapas som vill lösa klimatkrisen. Allt ska vara klimatsmart och klimat neutralt om det så bara gäller en bit prästost. Samma ordlista användes när biskopsbrevet med dess färdplan skrevs. Också kyrkan vill värna klimatet.

Men kyrkan borde kunna säga mer. Att sopa rent framför egen dörr och göra vad man kan för en bättre värld är bra, men kyrkan är kallad att påverka inte bara sin egen verksamhet utan att vara salt i världen, den obekväma sanningens röst.

När klimathotet blev ett hot mot människan, först då började det tas på allvar. Inte drivs klimatstrategierna av ambitionen att rädda jorden för jordens egen skull, utan det är för att rädda jorden för människans skull, för att den ska kunna fortsätta att vara en resurs för människolivet. Det skapelsegivna, jorden, naturen, djuren, växtligheten, överlever utan människan, även om floran och faunan förändras. Så har större eller mindre klimatförändringar inträffat många gånger tidigare. Havsnivån har höjts och sänkts under olika perioder. Däremot överlever inte människan utan skapelsen som det hem där hon är bosatt. Hennes framtid är hotad om jordens medeltemperatur stiger för mycket. Kustnära områden, de största städerna såväl som de minsta öarna riskerar att drunkna. Bokstavligen.

Först när människan själv började bli existentiellt hotad av bränder, översvämningar och katastrofväder orsakade av högre temperatur har hon försökt förändra sin egocentriska livsstil. Trots att kunskapen funnits länge att fossila bränslen och en slit- och slängkultur är ohållbart valde mänskligheten att blunda.

Eller snarare, den rikare delen av mänskligheten. Den var för girig för att betala det pris som hela världen nu bär som skuld. Varnande röster fanns, men omvärlden var död. Vad

den sekulära människan nu skördar är vad hon sått sedan ett par sekler. Det är en konsekvens av att hon förlorat sin relation till Skaparen och glömt att hon är förvaltare och inte ägare.

Detta borde kyrkan alltid ha erinrat om. Varnat för att vad hjälper det om människan vinner hela världen men förlorar sin själ – för då förlorar hon till sist både sitt liv, sin själ och sin framtid. Kyrkan borde talat högt om förvaltarskapets ansvar, om Skapelsens okränkbarhet och den västerländska girighetens synd och ifrågasatt överkonsumtionens livsstil.

Kyrkan bör sätta in klimathotet i ett existentiellt sammanhang. För det handlar om synd, om egoismens, habegärets, frosseriets och måttlöshetens synd. Men att tala om synd utan kyrkans tro och kunskap om försoningens hemlighet och hoppets tröst är förödande. Både lagens gissel och evangeliets befrielse krävs.

Klimatdebatten är viktig men förfaller ofta till moralism, inte minst i kyrkan. Men som kyrka behöver vi inte bara ha en egen färdplan för att bli klimatneutral utan påminna om det som inte sägs någon annanstans. Vi behöver tala om heligheten. Om vördnaden för skapelsen som ett Guds verk. Skapelsen är helig eftersom Gud skapar den. Att missbruka skapelsen är ett uppror mot Gud. I sin encyklika om vårt gemensamma hem (2016) lyfter påven Franciscus fram Skapelsens evangelium och hur omsorgen om Skapelsen som vårt gemensamma hem funnits genom kyrkans historia (se ledaren SPT 22/2019).

Ibland sägs att den judisk-kristna bibelläsningen om människans relation till skapelsen bidragit till att hon missbrukat jordens resurser. Bibelns ord om att människan ska lägga jorden under sig, menar man, har motiverat och ursäktat hennes rovdrift på djur och natur. Men detta är dålig bibelläsning. Att människan utvisades från paradiset berodde inte på att hon som Guds avbild hade en särställning i skapelsen utan på att hon gjorde uppror mot Gud. Hon ville ha och äga, vad som inte var hennes ända ned till minsta äpple... Hon nöjde sig inte med förvaltarskapet, inte med att underordna sig Gud utan ville vara sin egen herre på den jordiska täppan.

Om detta behöver kyrkan vittna, men också om försoningen. Hela skapelsen väntar och längtar. Mänskligheten behöver hitta en försoningens livshållning där livets mening inte reduceras till konsumtion och begärstillfredsställelse. Kyrkan känner andra ideal än de som stavas mer, fler, större och bättre. Kyrkan kan, kanske trovärdigare än många andra, visa på och tala om ett liv som är ekologiskt hållbart. Inte av klimatskam och dåligt samvete, utan för att det är mer mänskligt i Bibelns djupaste mening.

Den livsstilen är att leva i vördnad inför Skaparen och dennes skapelse. Kyrkans evighetsperspektiv påminner oss både om ansvaret i nuet och om att denna tillvaro inte är allt. Kyrkan har vetskapen om att himmel och jord ska förgå, och att stor nöd kommer att föregå Kristi återkomst. Samtidigt har hon hopp och tröst i att Gud segrat och gör allting nytt.

Kort sagt behöver kyrkan prata om Gud i klimatdebatten. Ingen annan gör det, och när det inte görs kvarstår miljöhot, flygskam, klimatförnekelse och ångest. Moralism. Svenska kyrkans färdplan om klimatneutralitet år 2030 är god, men hennes uppdrag är långt större. För världens skull.